

1. Obiekt

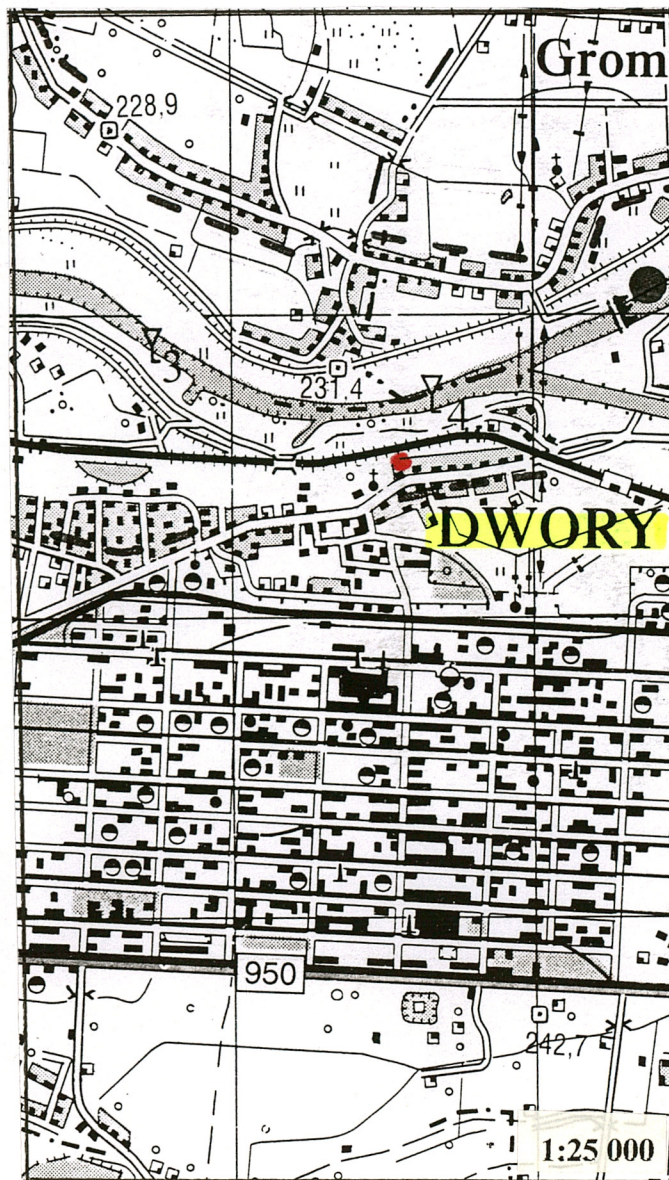
BUDYNEK MIESZKALNY (CHALUPA) NR 139

2. Czas powstania

XIX/XX w.

3. Miejscowość

OŚWIĘCIM DWORY I

4. Adres ul. Zwycięstwa 139
32-600 Oświęcim

nr hipoteczny.....
lub ewid. gruntów.....

5. Przynależność administracyjna

małopolskie (pow. oświęcimski)
województwo.....
Oświęcim

gmina.....

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

krakowskie (do 1999 r. bielskie)
województwo.....
oświęcimski
powiat.....

8. Właściciel i jego adres

9. Użytkownik i jego adres
j.w.

10. Rejestr zabytków

Nr.....data.....

Pierwsza wzmianka o wsi Dwory pochodzi z 1405 r. W tym czasie miejscowość należała do Księstwa Oświęcimskiego. Od 1457 do 1772 r. była królewską. Po I rozbiorze Polski przeszła w ręce prywatne. W 1783 r. posiadał ją Jaworski z Lutosławic, a w 1797 r. należała do Eleonory Malczewskiej. Na początku XIX w. Dwory nabyli Hallerowie, którzy na kanwie istniejącego drzewostanu założyli park, wybudowali dwór, budynki gospodarcze i kaplicę-mauzoleum. W końcu XIX w. powstały zabudowania folwarczne naprzeciwko parku, wzniesione najprawdopodobniej przez Fundację Hallerowsko-Rettmanowską. W 1. połowie XX w. (do 1939 r.), majątek o powierzchni 385 ha dzierżawił Horster, a po nim Etmajer. W 1939 r. posiadłość Hallerów przejęli Niemcy, którzy przebudowali lub pobudowali nowe budynki gospodarcze, a w latach 1941-1942 na polach dworskich wybudowali zakłady chemiczne "Buna Werke". Po 1945 r. majątek przeszedł na własność Państwowego Funduszu Ziemi i był użytkowany przez Państwowe Gospodarstwo Rolne w Dworach. W 1964 r. w dawnym zespole folwarcznym swój zakład otworzył Ośrodek Hodowli Zarodowej z Osieka. W 1992 r. cały zespół przejęła Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa. Jego użytkownikiem jest obecnie Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjno-Usługowa w Oświęcimiu-Dworach.

Chalupa nr 139 zbudowana została na przełomie XIX i XX w., jako budynek mieszkalno-gospodarczy. Przekształcona w 2. połowie XX w. Wzniesiona w technologii tradycyjnego budownictwa ludowego. Obiekt drewniany, konstrukcji zrębowej, prostokątny, szerokofrontowy, asymetryczny, jednoraktowy, parterowy, częściowo podpiwniczony, nakryty dachem dwuspadowym.

SYTUACJA. Budynek mieszkalny (chalupa) nr 139 został zlokalizowany na terenie dawnej wsi Dwory (od 1954 r. dzielnicy Oświęcimia - Dwory I), we wschodniej części miasta, około 3 km na wschód od centrum. Usytuowany jest około 800 m na zachód od przystanku kolejowego PKP "Dwory", po północnej stronie ul. Zwycięstwa, w grupie budynków tworzących enklawę zachowanej, wiejskiej zabudowy tradycyjnej, złożonej z czterech drewnianych domów (chałup). Teren na którym znajdują się obiekty jest obszarem o mało urozmaiconej konfiguracji, ograniczonym od zachodu wysoką skarpią porośniętą drzewostanem należącym do wschodniej części dawnego parku dworskiego Hallerów, założonego w początkach XIX w. W zboczu skarpy znajduje się kilka murowanych piwniczek. Od północy, wschodu i południa chałupy sąsiadują ze współczesną, murowaną zabudową mieszkalną i gospodarczą. Chałupa nr 139 położona jest kilkanaście metrów na północ do ciągu ul. Zwycięstwa, ustawiona do niego kalenicowo. Frontem zwrócona na południe. Prostokątna działka na której się znajduje, ogrodzona jest od południa częściowo drewnianym, sztachetowym płotem, częściowo drucianą siatką. Kilkanaście metrów na południe od chałupy usytuowany jest drewniany dom nr 137, a jego pobliżu od wschodu drewniane budynki nr 145 i 149.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA, TECHNIKA. Chałupa drewniana, zbudowana w konstrukcji zrębowej. Zrąb ułożony z obrabianych ręcznie płazów, w zwęgłowaniach związanych na jaskółczy ogon. Płazy ścian działowych połączone z wieńcem na obłap. Belki podwalinowe łączone w zwęgłowaniach na zamek. W części zachodniej budynku zrąb ułożony na kamienno-ceglanej podmurówce, niwelującej niewielkie nierówności terenu, w części wschodniej na wysokim, murowanym z cegły, potynkowanym podpiwniczeniu, niwelującym znaczną w tym miejscu różnicę poziomów. Ostatki belek zrębu równo ścięte, wystające nieznacznie poza lica ścian. Zrąb uszczelniony gliną. Szczyty oszalowane deskami kładzionymi pionowo na styk. Piwnica murowana z kamienia, sklepiona kolebkowo. Stropy drewniane, belkowo-powałowe. Więźba dachowa drewniana, konstrukcji krokwiowo-jętkowej. Dach kryty dachówką cementową. Okapy dachu nadwieszzone, wsparte na rysiach belek stropowych. Podłogi z desek kładzionych na legarach. Schody zewnętrzne jednobiegowe, murowane z cegły, potynkowane. Otwory drzwiowe i okienne prostokątne. Drzwi wewnętrzne drewniane, mocowane w futrynach skrzynkowych, jednoskrzydłowe, płycinowe. Drzwi zewnętrzne drewniane, w futrynach skrzynkowych, jednoskrzydłowe, do części zachodniej z przeszklonym nadświetlem. Drzwi do piwnicy drewniane, mocowane w węgarach, jednoskrzydłowe, deskowo-spagowe. Drzwi do aneksu drewniane, jednoskrzydłowe, deskowo-spagowe. Od frontu w części zachodniej okna bliźnię, ościeżnicowe polskie, dwudzielne, czteropodziałowe, z ławami z grubych desek. W części wschodniej okno współczesne, podwójne, ościeżnicowe, dwudzielne. Aneks przy ścianie tylnej, drewniany, konstrukcji szkieletowej, o ścianach szalowanych deskami kładzionymi pionowo na styk.

RZUT. Chałupa wzniesiona na planie wydłużonego prostokąta, szerokofrontowa, asymetryczna, z sienią przechodnią, jednoraktowa, z szeregowym układem pomieszczeń. Przy części północno-zachodniej prostokątny aneks.

BRYŁA. Budynek o bryle w kształcie leżącego, wydłużonego prostopadłościanu, z wprowadzonym wtórnie prostopadłościennym aneksem, dostawionym do ściany północnej. Parterowy, podpiwniczony pod częścią północno-wschodnią. Dach nad korpusem dwuspadowy, średni w proporcji do wysokości ścian, z połacią przedłużoną nad aneksem od północy. W poddaszu strych dostępny przez wejście z zewnątrz, w zachodniej ścianie szczytowej.

Belki i uszczelnienia **ŚCIAN** wzdłużnych pomalowane brązową, olejną farbą i wapnem. Drzwi i okna rozmieszczone symetrycznie.

WNĘTRZE. Układ wnętrza jednoraktowy. Od zachodu pomieszczenie gospodarcze (pierwotnie boisko), izba, przechodnia sień i druga izba, pod którą piwnica. Przy części zachodniej od północy aneks (szopa).

WYPOSAŻENIE. Brak wyposażenia o charakterze zabytkowym. Piec kuchenny i ogrzewacze współczesne.

INSTALACJE. Budynek posiada instalację elektryczną.

14. Kubatura ok. 380 m ³	15. Powierzchnia użytkowa ok. 160 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne budynek mieszkalno-gospodarczy	17. Użytkowanie obecne budynek mieszkalny
		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Obiekt znajduje się w dość dobrym stanie technicznym. Miejscami nieszczelne jest pokrycie dachu.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Pomimo częściowego przekształcenia (wymiana okna, pokrycia dachowego, zmiana funkcji pomieszczenia zachodniego), zabytek nie stracił swoich walorów historycznych i krajobrazowych. Budynek jest jednym z niewielu obiektów drewnianego, mieszkalno-gospodarczego budownictwa ludowego, zachowanych na terenie Oświęcimia i w jego okolicach.			

21. Akta archiwalne i źródła ikonograficzne (rodzaj, numer i miejsce przechowywania)

- *Karta informacyjna zespołu dworsko-parkowo-fohwarcznego w Oświęcimiu-Dworach i karty informacyjne obiektów w zespole*, oprac. T. Śledzikowski, Kraków 1995.

23. Uwagi różne

24. Opracowanie karty ewidencyjnej

mgr Tadeusz Śledzikowski, IX 2002 r.

tekst.....
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki.....
jw. (wg dokumentacji)
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr.....
jw.
imię, nazwisko, data, podpis
Archiwum autora foto.

miejsce przechowywania negatywów.....

22. Bibliografia

- *Ewidencja parków i ogrodów. Dwory - ogród i park dworski. Gmina Oświęcim. Województwo bielskie*, oprac. K. Wiśniewska, T. Gryniewicz, Kraków 1983.
- *Oświęcim. Studium historyczno-urbanistyczne. T. I. Tekst*, oprac. L. Danilczyk, L. Sulerzyska, B. Wojnar, PP PKZ Kraków 1990.
- J. Zinkow, *Oświęcim i okolice*, Oświęcim 1994.

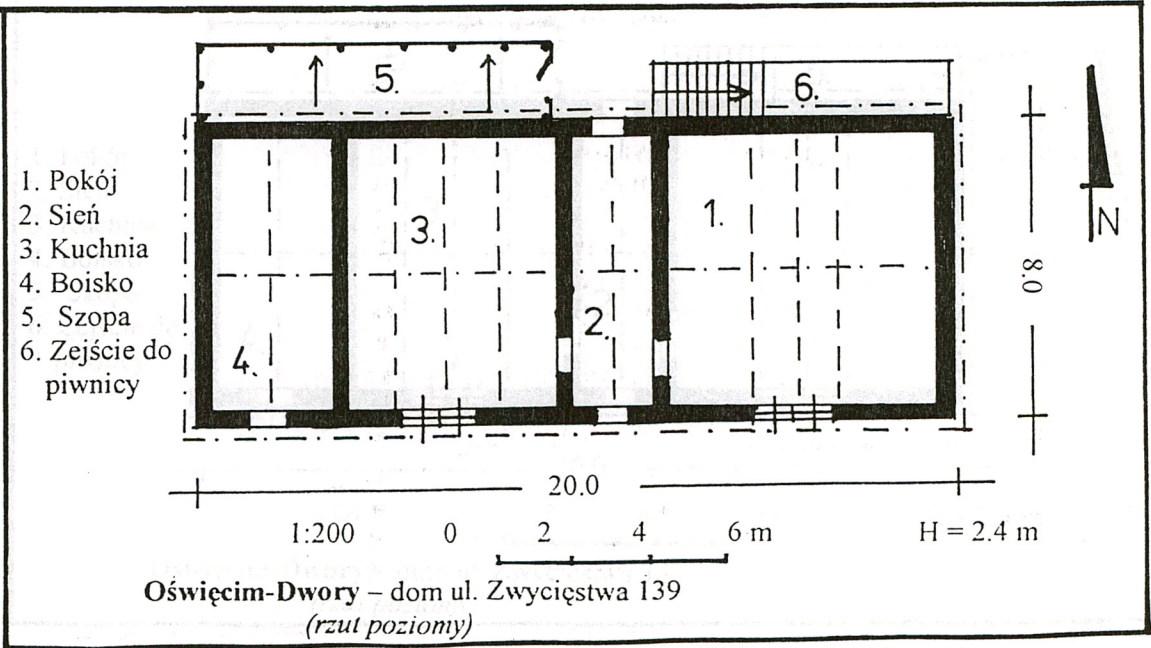
25. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

26. Załączniki

1. Miejscowość OŚWIĘCIM DWORY I	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) DOM, UL. ZWYCIĘSTWA 139	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Fotografie dodatkowe + rzut poziomy + plan sytuacyjny
------------------------------------	---	---

Widok od południowego zachodu

Wkładkę założył: mgr Tadeusz Śledzikowski, IX 2002 r.
(imię, nazwisko, data)
Archiwum autora foto

Miejsce przechowywania negatywów:

Drewniane domy nr 139, 137, 145 i 149

